

núm. 6

Servei de
Responsabilitat
Professional

CONSELL DE COL·LEGIS
DE METGES DE CATALUNYA

EDITA:
Col·legi Oficial
de Metges
de Barcelona

- 2 Definició,
importància
i implicacions
de la recepta
mèdica
- 3 Qüestions
polèmiques
- 6 Consells
pràctics
- 7 Model de
recepta mèdica
- 8 Contraportada
de professió

DESEMBRE-GENYER 2000

PROFESSIÓ

Qüestions polèmiques i consells pràctics

La recepta mèdica

PRESENTACIÓ

Prescriure i receptar són dues paraules que sovint s'utilitzen com a sinònims. Principalment quan el que es prescriu és un medicament.

Quan el que es prescriu són recomanacions d'estil de vida (enllitament, exercici...) o d'alimentació (diètes, règim...) o proves diagnòstiques, la diferència entre prescriure i receptar s'accentua.

Quan en aquest document ens referim a la recepta mèdica, la significació de receptar es centra en l'acció de donar forma documental a la prescripció. Això és, la recepta com a document normalitzat per l'Administració sanitària en el qual els metges fan la prescripció de medicaments per tal que l'oficina de farmàcia pugui dispensar-los.

Aquest document no aborda cap tema relacionat amb els continguts materials de la prescripció, sinó amb les formalitats i requeriments de la recepta com a document.

Conseqüentment, les qüestions polèmiques i els consells pràctics es plantegen i sorgeixen en relació amb com donar compliment a la normativa administrativa que regula els requisits formals de la recepta mèdica, i com assegurar la seva correcta utilització atès que el metge és el garant, que avala la dispensació de medicaments -substàncies perilloses si són mal utilitzades- al pacient.

L'objectiu, per tant, del document és evitar responsabilitats de tipus administratiu, civil o fins i tot penal al metge, previstes a la normativa legal per defecte o com a conseqüència de l'incompliment de la normativa administrativa que, per assegurar la dispensació i l'administració correcta de medicaments, existeix.

33

Consell de Col·legis de Metges de Catalunya.

Secretaria Operativa: Passeig de la Bonanova, 47. 08017 Barcelona. Telèfon: 934 186 455. Fax 934 186 048
e-mail: resp_prof@comb.es • http://www.comb.es/publicacions_prof

1

Definició, importància i implicacions de la recepta mèdica

La recepta mèdica, en sentit formal, és el suport paper que conté per escrit la prescripció de medicaments. Es tracta d'un document mèdic que avala la dispensació del medicament al pacient i també és, en l'àmbit de l'assistència pública, el document de finançament d'aquests medicaments, ja sigui pel seu finançament total per part de l'Administració sanitària, o per l'Administració i el pacient.

La importància principal de la recepta mèdica prové de la seva constitució com a mitjà de seguretat que garanteix l'aprofitament dels beneficis i la reducció dels riscos que els medicaments són susceptibles de proporcionar al ciutadà.

Atenent que el benefici i les reaccions adverses d'un medicament a un pacient han d'ésser valorats necessàriament per un metge -com a professional qualificat a aquests efectes-, la normativa legal estableix que la dispensació d'un medicament i, per tant, el seu lliurament al pacient únicament i exclusivament s'ha d'efectuar sota prescripció facultativa, a excepció dels medicaments anomenats de taulell.

Per aquesta raó, un requisit formal i essencial de la recepta és la constància en el document de la signatura personal del metge, que no la pot delegar ni calcar. Amb aquesta signatura, el metge legalment es constitueix en garant i avalador de la prescripció i, conseqüentment en responsable dels danys i perjudicis que se'n puguin derivar, ja sigui per error o inadequació en la prescripció o per la inobservança dels requisits formals i legals establerts per garantir la seguretat en l'expedició de medicaments.

La resta de requisits formals de la recepta mèdica s'orienten principalment a garantir la identificació i localització del metge (per qualsevol consulta que requereixi la seva dispensació pel farmacèutic), la del pacient (per la dispensació del medicament o la seva administració per correlació amb la història clínica), la del medicament prescrit **amb lletra clara i les instruccions d'administració** (per intentar aconseguir l'objectiu terapèutic).

Per tant, qualsevol inobservança d'aquests requisits, en la mesura que destorbin el compliment dels objectius pels quals estan establerts, pot comportar implicacions deontològiques, administratives i jurídiques de caràcter més o menys greu.

La casuística coneguda pel Col·legi demostra que una recepta amb lletra poc clara pot induir a error en la dispensació del fàrmac, que la utilització d'abreviacions, acrònims o altres signes no oficialitzats per indicar dosi, via, etc. provoquen errors, susceptibles de causar un dany al pacient i, per tant, situen el metge en situació de risc de responsabilitat penal, civil, administrativa i deontològica. Així mateix, la manca de diligència en la custòdia de les receptes pot resultar en un ús indegut i una adquisició il·legal de medicaments.

Per l'exposat i convenint que la recepta mèdica és un document de seguretat per a la protecció de la salut dels ciutadans, és recomanable que els metges extremin les seves cauteles en la seva complimentació, primer per complir amb la seva responsabilitat professional i segon per no incórrer en supòsits de mala praxi professional.

la recepta ha de contenir sempre la data en què s'emet?

La manca de data en la recepta podria comportar elements d'incertesa i de manca de coordinació amb la història clínica, permetent sospitar prescripcions de medicaments sense la preceptiva visita mèdica.

En la mesura que la recepta conté la prescripció de fàrmacs i que aquesta prové d'un diagnòstic i estudi clínic, és desitjable que la data de registre a la història clínica coincideixi amb la de la recepta atès que aquesta es limita a recollir formalment la prescripció.

quants medicaments es poden prescriure per recepta?

Les receptes de l'atenció sanitària de la Seguretat Social només permeten un medicament per recepta. Fora d'aquesta situació el metge pot prescriure més d'un medicament en una sola recepta destinat al mateix pacient, ara bé d'una especialitat psicotròpica únicament es pot prescriure una per recepta i no pot contenir altres medicaments. També cal tenir en compte que en una fórmula magistral no es poden superar els deu dies de tractament.

35

quines dades són obligatòries a la recepta per prescriure un estupefaent?

Amb caràcter previ, cal tenir en compte que per a la prescripció de substàncies estupefaents incloses a la Llista I de la Convenció Única d'estupefaents de 1961 (BOE de 22 d'abril de 1966) i ulteriors modificacions, s'ha d'utilitzar necessàriament el model de recepta d'estupefaents editat per l'Administració sanitària i distribuït pel Col·legi. Aquest model és el mateix per l'assistència pública i per l'assistència privada.

A més de les dades d'identificació del metge (nom i cognoms, adreça, Col·legi, número de col·legiat, especialitat i signatura), del pacient (nom i cognom, edat, medicament, forma farmacèutica, via administració, format o nombre d'envasos, posologia, instruccions i advertiments de la recepta mèdica), el lloc i la data que han de constar en qualsevol recepta, la recepta d'estupefaents ha de contenir també les següents dades; telèfon del metge o del Centre Mèdic, el DNI del pacient, el segell del Col·legi o d'altres entitats distribuïdores de talonaris, l'especificació si la prescripció serà única o reiterada, i el nombre d'envasos consignat en lletra.

Qüestions polèmiques

es pot receptar una prescripció realitzada per un altre metge?

Com a norma general cap metge està obligat a transcriure en les seves receptes les prescripcions d'un altre metge si està en desacord amb el diagnòstic o el tractament, sobretot si hi han elements objectius que motiven el desacord.

Pot acceptar de prescriure a malalts que no coneix (majoritàriament pacients que provenen de la medicina privada i que cerquen un finançament públic del tractament) sempre que hi hagi un informe del metge amb diagnòstic i tractament, i que puguin tenir garantia de versemblança.

En el cas de l'atenció en equip, el principi de confiança habilita efectuar la recepta la prescripció que procedeixi d'un membre de l'equip assistencial. Això no obstant, en cas de desacord o dubte amb la indicació, el metge que fa la recepta ha d'establir una comunicació i intercanvi d'opinions amb el metge que proposa el tractament.

es poden administrar medicaments a la consulta o centre?

36

Legalment el metge pot administrar medicaments al pacient en la seva consulta, ja sigui amb finalitat diagnòstica, terapèutica o d'urgència, així com facilitar-li mostres.

La limitació legal s'estableix en la prohibició de dispensar al pacient de forma onerosa, inclòs el finançament per la Seguretat Social. Necessàriament ha de donar al pacient la recepta corresponent perquè se li dispensi a l'oficina de farmàcia o la Farmàcia Hospitalària en el seu cas.

es poden informatitzar les receptes corresponents a tractaments de pacients crònics?

Legalment es pot informatitzar el procediment d'estendre les receptes corresponents a tractaments de pacients crònics. Ara bé, constitueix una situació de risc professional la conducta de delegar la preparació de la recepta (incorporant la prescripció) al personal recepcionista, d'infermeria o assistents, limitant-se el metge a signar-les i obviant el control mèdic. Per això, caldrà seguir les recomanacions sobre informatització contingudes al número 3 de Professi3, SIC núm. 89 maig-juny 1999 (La informatització de les dades personals, administratives i mèdiques).

Estendre receptes per procediments informatitzats, sempre que es faci sota el control directe del metge, no només és factible i legal sinó que pot permetre evitar certs errors i generar una recepta sense problemes de calligrafia.

quines

precaucions formals cal tenir en compte en prescriure fórmules magistrals?

Amb caràcter previ, cal assegurar-se que l'associació de substàncies, les dosificacions i les indicacions, estan legalment autoritzades, i evitar fer-les en situacions desaconsellades pel Col·legi, com en el cas de les receptes per aprimar (SIC núm. 74 abril-maig-juny-juliol de 1996).

Pel que fa a les unitats de mesura és aconsellable utilitzar el terme sencer i no abreviatures (p. ex. mil·ligrams, micrograms...).

Per a la denominació de substàncies, s'aconsella utilitzar la denominació comuna internacional a fi i efecte d'evitar confusions.

qui

és responsable de la pèrdua, sostracció o robatori de les receptes mèdiques?

La conservació, custòdia, així com la utilització dels talonaris de receptes mèdiques són responsabilitat del metge corresponent des del mateix moment de la seva recepció tant en el sector privat com en el sector públic.

Si el metge actua en un establiment aliè (p. ex. assistència pública) haurà de demanar al centre un sistema suficient de garantia. L'obligació del metge aleshores serà conservar els talonaris de receptes en un espai de la consulta convenientment controlat.

Si es produeix una pèrdua, sostracció o robatori, ha de fer la denúncia corresponent a l'autoritat policial i al responsable mèdic corresponent (Centre de distribució de talonaris).

Pel que fa a les receptes d'estupefaents, a més de l'esmentada denúncia, haurà de comunicar-ho al Col·legi de Metges.

Per l'exposat, en el cas de pèrdua, sostracció o robatori no denunciats en el termini màxim de 24 hores, el metge en serà responsable. També se li podran demanar responsabilitats si s'acredita que la custòdia personal no era adequada.

Com ha de ser físicament la recepta mèdica per tenir en compte tots els requeriments legals i jurídics?

1
primer

Aconsellem utilitzar impresos d'una mida UNE-A-5 (la meitat que A-4). Acompanyem model a la pàg. 7 d'aquest document.

2
segon

Aquest imprès haurà de contenir el nom i cognom del metge; carrer, número i localitat d'aquest; col·legi professional i número de col·legiat; especialitat autoritzada; així com la indicació de la validesa de 10 dies des de la data que consta a la recepta. També caldrà preveure l'espai per la identificació del pacient i data de naixement.

3
tercer

Faci constar amb ordinador o lletra clara el medicament prescrit en la seva forma comercial o genèrica; la forma farmacèutica i via d'administració; el format o presentació amb el nombre d'unitats; el nombre d'envasos prescrits; posologia; lloc i signatura.

4
quart

L'ideal és que el document de la recepta permeti que se'l quedi la farmàcia i que el pacient conservi les instruccions i els advertiments.

38

A més, recordi que...

- 1 El metge mai ha de delegar l'acte de signar la recepta mèdica (o calcar-la).
- 2 Posi sempre la data del dia en el qual es fa la prescripció, que haurà de coincidir amb la data de la visita. Mai deixi la data en blanc en una recepta.
- 3 És importantíssim i imprescindible utilitzar **lletra clara** que eviti errors al farmacèutic i al pacient, així com abstenir-se d'utilitzar sigles.
- 4 Miri de registrar tota prescripció a la Història Clínica.
- 5 En el cas d'especialitats psicotròpiques només es podrà prescriure un medicament per recepta. Això vol dir que una recepta que porta un medicament psicòtrop no pot contenir altres medicaments.
- 6 La prescripció d'estupefaents necessita un model oficial de recepta.
- 7 Les ratllades en la recepta poden fer disminuir la confiança del seu pacient en la qualitat de la vostra feina. En el cas d'errors en la recepta, és convenient estripar-la i fer-ne una de nova. No doni receptes amb ratllades.

Model de recepta mèdica*

Dr./Dra.
c/.....
Tel.....
Col·legi Oficial de Metges de

Núm. de col·legiat

Especialista en

Sr./Sra.
Edat

Medicament

Forma farmacèutica i via d'administració

Format o nre. d'envasos

Posologia (nre. d'unitats i durada tractament)

Instruccions i advertiments

Signatura

Lloc Data

* Elaborat seguint les indicacions del COMB

La recepta és un document molt important. Cuidi'l.

la contra portada de professió

NÚMEROS JA PUBLICATS:

1. El Document de Consentiment Informat.
2. Assistència a menors. Adolescents i maltractaments.
3. La informatització de les dades personals, administratives i mèdiques.
4. Risc de l'efecte 2000 en l'àmbit sanitari.
5. El treball en equip. Responsabilitats.

PRÒXIMES QÜESTIONS QUE TRACTAREM:

El recurs al Jutjat de Guàrdia o l'autoritat sanitària

El transport sanitari de pacients d'hospitals comarcals a centres de referència

Altes hospitalàries. Forçoses i voluntàries

Informes i certificats

NOTA: Ordre de publicació per determinar

L'ESPAI DEL PROFESSIONAL

La Junta de Govern del COMB, COMT, COMLL, COMG us demanen la vostra col·laboració en la proposta dels temes que voldríeu que fossin tractats en pròxims números de PROFESSIÓ.

Ompliu les referències següents amb les vostres dades.

NOM:
COGNOM:
NÚM. COL-LEGIAT:
COL-LEGI DE:

(MAJÚSCULES)

Temes proposats:

1: (MAJÚSCULES)

2: (MAJÚSCULES)

3: (MAJÚSCULES)

Envieu una còpia d'aquest formulari a: Consell de Col·legis de Metges de Catalunya. Secretaria operativa: Passeig de la Bonanova, 47. 08017 Barcelona. També podeu fer-nos arribar les vostres propostes per e-mail: resp_prof@comb.es, per fax al 934 186 048 o bé per telèfon al 934 186 455.

MEDICORASSE
Corredoria d'Assegurances
del Col·legi Oficial de Metges

TOTS ELS SERVEIS D'ASSEGURANCES PER COBRIR ELS RISCOS:

- Personals
- Professionals
- Econòmics i patrimonials dels metges

... amb els avantatges de:

MUTUAL MÈDICA
de Catalunya i Balears